

# Verbeelding aan de macht

Thema van de maand van de filosofie 2018

© Fabien van der Ham | [www.filosofvaardig.nl](http://www.filosofvaardig.nl)

## Doelgroep

Groep 4 t/m 8

## Thema

Dit gespreksidee is speciaal geschreven voor de maand van de filosofie 2018. Het thema was toen: verbeelding aan de macht.

De organisatie van de maand van de filosofie leende deze titel van de jaren 60. Toen klonk regelmatig de slogan: verbeelding aan de macht. Destijds werden wereldwijd conservatieve systemen en traditionele maatschappelijke verhoudingen ter discussie gesteld. Studenten, vrouwen, zwarten en arbeiders lieten zich horen.

Er werd 'De verbeelding aan de macht' geroepen omdat men geen genoeg meer nam met kleine veranderingen maar zich uitsprak voor grootse ideeën en utopisch idealisme. Grote politieke veranderingen bleven helaas voor velen uit, maar de sociale veranderingen waren groot: nooit eerder kreeg het individu zoveel ruimte en vrijheid. En dat dankzij de verbeelding.

Dit wekt de indruk dat je door je verbeelding te gebruiken je doelen kunt bereiken. Dat je met fantasie kunt maken wat je maar wilt. Tegelijkertijd doen mensen vaak alsof fantasie iets minderwaardigs is of iets voor kinderen.

Hoe zit dat? Dáár kun je met kinderen over filosoferen.



*Kaartje uit de Praatprikkel, 50 filosofische vragen voor kinderen*

Vraag het gratis  
kennismakingspakket  
filosoferen met kinderen aan op  
[www.filosofvaardig.nl/downloads](http://www.filosofvaardig.nl/downloads)

### **Maar filosoferen? Is dat niet moeilijk?**

Dat valt mee. Het is vooral even wennen want als volwassenen mag je nu eens niet je mening geven. Het gaat om het denken van de kinderen en om hun antwoorden. Het enige wat jij als gespreksleider mag doen, is vragen stellen en beurten geven. Probeer de kinderen zo lang mogelijk te stimuleren om verder te denken door hun antwoorden te bevragen, bijvoorbeeld met doorvraagvragen als deze:

- Is dat altijd zo?
- Kun je een voorbeeld geven?
- Is iedereen het ermee eens?
- Waarom vind je dat?

### **Benodigde materialen**

Bij dit filosofische gesprek kun je meerdere keren het doe- en denkspel Denkdobbelsten gebruiken.

Op het bordspel staan vier gedachtenwolken waar je woorden op kunt schrijven met whiteboard stift. Deze kun je ook weer makkelijk uitvegen. De woorden in de wolkjes vormen samen een zin, een vraag of opdracht. Je stelt deze zinnen of vragen samen door te dobbelen met de dobbelsteen.



### **Vooruitblik**

Je gaat met een groep kinderen op verschillende manieren de verbeeldingskracht gebruiken. Vervolgens ga je filosoferen over de vraag of fantaseren geld waard is. Je sluit het thema af met een schrijfofdracht over een mooiere en betere toekomst.

### **Start: verhalen verzinnen**

Het gesprek begint met het verzinnen van verhalen. Hiervoor krijgen de kinderen steeds vier woorden, namelijk over wie het verhaal moet gaan, wat er gebeurt, wat daarbij gebruikt wordt en waar het zich afspeelt. Als het verhaal een beetje vastloopt kun je weer nieuwe elementen voor het verhaal dobbelen.

Vraag het gratis  
kennismakingspakket  
filosoferen met kinderen aan op  
[www.filosovaardig.nl/downloads](http://www.filosovaardig.nl/downloads)

Hiervoor vul je in de wolken of op briefjes in: wie, wat, waar en waarmee.

Een groepje kinderen dobbelde bijvoorbeeld deze twee combinaties van woorden:

\* koe + vliegen + straten + kroon

\* boom + springen + tuin + multomap

### **Hiervan maakten ze het volgende verhaal:**

Er was eens een hele blijde koe met een kroon op zijn hoofd. Hij huppelde door de straten en maakte gekke sprongetjes. Maar ineens landde hij niet meer. Hij bleef zweven, hij vloog! Hij kon alleen niet sturen en vloog recht op een boom in de tuin van buurman Pietje af. Een grote boom vol met multomapblaadjes. Dat zou een harde klap worden. De koe wilde zijn ogen dicht knijpen maar toen zag hij ineens dat de boom opzij sprong.

### **Gesprekje tussendoor**

Vertel: Om deze verhalen te verzinnen hadden we fantasie nodig, ook wel verbeeldingskracht genoemd. Maar wat is dat eigenlijk precies?

Laat de kinderen omschrijvingen maken. Vul dit eventueel aan met elementen uit de omschrijving op Wikipedia:

De menselijke verbeeldingskracht of fantasie is het vermogen om zich in situaties in te leven of gebeurtenissen of entiteiten te bedenken die niet bestaan, die onmogelijk kunnen bestaan of waarvan het bestaan onbewezen is. Dat wat wordt voortgebracht door de verbeeldingskracht wordt eveneens 'een fantasie' genoemd.

Kortom: Verbeelding is dat je iets kunt bedenken wat er nog niet is.

Vraag dan: Heeft iedereen verbeeldingskracht?

Laat een paar kinderen antwoord geven. Doe daarna de volgende creativiteitstesten.

### **Test 1: Wat is de fawaletoe?**

Vul op de wolken van het bordspel Denkdobbelen (of briefjes) lettergrepen in. Door te dobbelen of briefjes te trekken kun je gekke woorden maken zoals 'fawaletoe' en 'biqileido'. Laat de kinderen vervolgens fantaseren: 'Wat is een fawaletoe voor beest?' en 'Wat is een biqileido voor uitvinding?'  
"Wat is borikaloe voor een planeet?"

Deze fantasieën zijn allemaal een beetje grappig en gek. Maar kun je je fantasie ook gebruiken om slimme dingen te bedenken? Uitvindingen bijvoorbeeld?

### **Test 2: uitvindingen bedenken**

Laat de kinderen uitvindingen bedenken. Geef ze hiervoor denkopdrachten die je samenstelt door te Denkdobbelen (of briefjes te trekken). Op de wolken staat dan wat voor materiaal ze voor de uitvinding moeten gebruiken, welk onderdeel, wat voor bestaand voorwerp en ten slotte de activiteit waar de uitvinding voor moet zijn. Hieronder vind je wat suggesties die je kunt invullen:

Materialen: plastic, stof, papier, etc

Onderdelen: schroef, buisje, schaar, etc

Bestaand voorwerp: garde, broek, ventilator, etc

Gebruiken bij: fietsen, koken, schoonmaken, etc

De kinderen dobbelen bijvoorbeeld deze denkopdracht:

Stof + schaar + broek + schoonmaken en bedenken dan een babypakje met mopsliertjes aan zijn buik zodat hij de vloer dweilt tijdens het rondkruipen.

### **Kringgesprek**

Besprek de verschillende uitvindingen die zijn bedacht. Zitten er bruikbare dingen tussen? Hoe komen uitvindingen meestal tot stand?

Laat vanuit dit gesprek het filosofische gesprek ontstaan. De hoofdvraag is: Is fantaseren geld waard?

### **Graafvragen die je bij dit gesprek kunt gebruiken:**

- Wat is fantasie?
- Heeft iedereen fantasie?
- Wat is het gevaar van fantasie?
- Wat zijn de voordelen van fantasie?
- Hebben dieren fantasie?
- Hebben baby's fantasie?
- Hebben bomen fantasie?
- Kan fantasie groeien?
- Als mensen geen fantasie zouden hebben, hoe zou de wereld er dan uitzien?
- Bij welke beroepen heb je fantasie nodig?
- Kan fantasie je helpen bij taal en rekenen?
- Zouden we zonder fantasie naar Mars kunnen reizen?
- Kunnen we zonder fantasie?

Vraag het gratis  
kennismakingspakket  
filosoferen met kinderen aan op  
[www.filosovaardig.nl/downloads](http://www.filosovaardig.nl/downloads)

### **Verwerkingsopdracht een mooiere wereld voor de toekomst**

Fantaseren en schrijven over wat je wilt verbeteren aan de wereld kan helpen de wereld beter te maken, want wat je opschrijft wordt vaak waar. Dat komt omdat mensen vaak gaan doen wat ze opgeschreven hebben omdat ze de natuurlijke drang hebben tot commitment en consistentie (bron: Invloed van Robert B. Cialdini). Mensen willen graag consistent zijn. En dus doen ze wat ze gezegd (of opgeschreven) hebben. Dat is trouwens ook precies de reden waarom strafregels nuttig kunnen zijn.

Als je een beetje de baas over de toekomst wil zijn, is het dus goed om op te schrijven hoe jij wilt dat de toekomst eruitziet. Laat de kinderen daarom eens nadenken over hun wensen voor de wereld. Wat moet er anders en beter in de wereld? Vervolgens moet elk kind dit visualiseren door een verhaal over de toekomst te schrijven waarin deze wensen uitgekomen zijn.

### **Extra Tip: Ga filosoferen met fantasievragen**

Ga ook eens filosoferen met fantasievragen. Ook deze kun je met het spel Denkdobbelen samenstellen. Je krijgt dan bijvoorbeeld vragen als:

- Mogen eenhoorns blaffen?
- Kunnen bananen boogschieten?
- Willen kabouters vallen?

Gekke vragen inderdaad maar juist ook door dingen die we in de werkelijkheid niet kennen kun je leren logisch redeneren. De volgende redenering klopt bijvoorbeeld qua logica, al is de inhoud onzin: Alleen honden kunnen vliegen – Hector vliegt – dus Hector is een hond. Behalve redeneren leren kinderen op deze manier diverse denkvaardigheden te gebruiken zoals vergelijken, associëren, empathie, verbeeldingskracht, combineren, oorzaak-gevolg relaties herkennen en experimenteren.

Ter illustratie een stukje uit een gesprek met kleuters:

Kunnen aardappels binnen spelletjes spelen?

‘Nee, want ze hebben geen handen en voeten.’

Q Heb je voor alle spelletjes handen en voeten nodig? Bijvoorbeeld voor ‘ik zie, ik zie wat jij niet ziet?’

‘Nee, maar daar heb je wel ogen voor nodig.’

Q Zijn er spelletjes waar je niks voor nodig hebt?

‘Jawel! Voor wie kan het langste stil liggen!’

‘Ja, dat is inderdaad een spelletje dat aardappels kunnen spelen!’

### **Meer denkdobbel-activiteiten**

Op [www.denkdobbelen.nl](http://www.denkdobbelen.nl) vind je nog veel meer activiteiten die je met het spel kunt doen.

Vraag het gratis  
kennismakingspakket  
filosoferen met kinderen aan op  
[www.filosovaardig.nl/downloads](http://www.filosovaardig.nl/downloads)